

STRATEGII DE PRODUCERE A MESAJELOR ORALE ÎN CLASELE PRIMARE

ȚIGANU Evghenia, învățătoare la clasele primare, grad didactic doi,
Liceul Teoretic „Natalia Principesa Dadiani”

Rezumat. În articol se punctează aspectele generale ale comunicării orale în clasele primare. Comunicarea orală se caracterizează prin libertatea în exprimare, posibilitatea rectificărilor și reluărilor, folosirea codurilor nonverbale sau paraverbale, construcția spontană, subiectivismul evident al discursului. Modalitățile de realizare a comunicării orale sunt: povestirile elevilor, prezentarea imaginilor în neordine și reconstituirea acestora, autoprezentarea, dialog, prezentare de carte etc.

Cuvinte-cheie: comunicare, comunicare orală, dialog, joc dramatizare, interviu, lectura imaginii.

Summary. The article outlines the general aspects of oral communication in primary school. Oral communication is characterized by freedom of expression, the possibility of rectification and repetition, the use of nonverbal or paraverbal codes, spontaneous construction, obvious subjectivism of speech. The ways of making the oral communication are: students' stories, presentation of images in disorder and their reconstruction, self-presentation, dialogue, book presentation, etc.

Keywords: communication, oral communication, dialogue, dramatization game, interview, image reading.

Actualmente exigențele societății și a tehnologiilor informaționale și de comunicare reclamă perfecționarea oportunităților pentru comunicarea orală și oferă un context benefic. Formarea la elevi a capacităților de *comunicare* reprezintă un obiectiv de primă importanță pentru școală. *Comunicarea* contribuie atât la socializarea elevului, cât și la formarea unui comportament civilizată. Cel care știe să comunice poate relaționa cu persoanele cu care vine în contact.

Comunicarea orală se caracterizează prin libertatea în exprimare, posibilitatea rectificărilor și reluărilor, folosirea codurilor nonverbale sau paraverbale, construcția spontană, subiectivismul evident al discursului (prezența mărcii emoționale), posibilitatea abaterii de la vorbirea corectă (limbaj uzual) [2, p.56].

În ciclul achizițiilor fundamentale, clasele I și a II-a, conținuturile comunicării orale vizează, potrivit Curriculumului național: învățământul primar: formularea mesajului oral (cuvântul, enunțul, dialogul), aplicativ, fără teoretizări, preferându-se situații de comunicare concrete, actuale, pe baza unui suport vizual (se ține seama de gândirea concret-intuitivă a elevilor), construirea de dialoguri în situații concrete (în familie, la școală, în mijloacele de transport în comun etc.), intonarea propozițiilor.

Orice act comunicativ implică cel puțin doi subiecți. Fiecare subiect își asumă un anumit rol în funcție de anumite determinări exterioare. Fiecare subiect este o individualitate complexă dotată cu o conștiință și o structură care absoarbe toate cunoștințele anterioare și le schimbă în dependență de nivelul de inteligență și circumstanțele interacțiunii.

Comunicarea orală contribuie la:

- formarea unor capacități, deprinderi, abilități, atitudini la nivelul discursului elevului;
- formarea comportamentului comunicativ prin diverse strategii de interacțiune educațională;
- exprimarea propriei păreri în legătură cu un fapt/situație...

Atributele caracteristice comunicării orale:

- comunicarea orală presupune un mesaj. Mesajul trebuie să includă elemente de structură, elemente de actualitate, interes și motivație pentru ascultător, elemente de feedback, elemente de legătură între părțile sale principale, claritate și coerență internă etc.;
- comunicarea orală presupune oferirea unor suporturi multiple de înțelegere a acestui mesaj (materiale adiționale, concordanța între mesajul oral și cel nonverbal);
- comunicarea orală este circulară și permisivă, în sensul că permite reveniri asupra unor informații, detalieri care nu au fost prevăzute atunci când s-a conceput mesajul;
- comunicarea orală este puternic influențată de situație și ocazie (același mesaj poate fi receptat diferit de aceeași receptori în funcție de dispoziția motivațională, factorii de stres, oboseală etc.);
- comunicarea orală este puternic influențată de caracteristicile individuale ale emițătorului (un bun orator va fi receptat într-o mai mare măsură ca fiind bine pregătit de către auditoriu);
- comunicarea orală posedă și atributele necesității (nevoia omului de a comunica) etc. [2, p.63].

Dintre activitățile de comunicare orală se enumeră [4]:

a. *activități de comunicare* (ex.: identificarea unor elemente de comportament caracteristice salutului, autoprezentării etc.);

b. *activități de lectură* (ex.: identificarea personajelor dintr-o poveste și caracterizarea lor, identificarea locurilor în care se petrece acțiunea unei povestiri și desenarea/descrierea lor etc.);

c. *activități consacrate vocabularului* (ex.: identificarea unui număr cât mai mare de cuvinte ce denumesc obiecte de scris) sau asimilării unor concepte gramaticale (ex.: identificarea unui număr cât mai mare de adjective ce denumesc culori, a unor verbe ce numesc stări etc.) și

d. *activități consacrate dialogului* (ex.: dialogul cu colegul de bancă despre modul în care poate fi tratată tema unei compuneri).

Modalitățile de realizare a comunicării orale sunt: *povestirile elevilor, prezentarea imaginilor în neordine și reconstituirea (în activități pe grupe, a șirului de evenimente (lookbook), autoprezentarea, dialog, prezentare de carte etc.* [ibidem].

Pentru *didactica primarelor*, speciile dominante sunt *dialogul orientat, discuția liberă, dezbateră și dramatizarea*. Lor li se pot asocia activitățile ce urmăresc formarea deprinderilor de a deschide un dialog, de a-l întreține și de a-l încheia prin formulare de întrebări și răspunsuri mai mult sau mai puțin previzibile și ritualizate. *Dialogul* reprezintă forma fundamentală de manifestare a comportamentului comunicațional și este unul dintre cele mai vechi mijloace de comunicare, cercetările actuale situează dialogul în centrul educației, demonstrând valoarea educativă a acestuia, fapt care optează pentru o relație pedagogică bazată pe dialogul axat pe persoana elevului. Nu numai

în educație, dar și în viața cotidiană, toate informațiile sunt transmise prin intermediul limbajului, atât verbal, cât și cel nonverbal.

Familiarizarea cu dialogul poate începe cu exerciții de prezentare a elevilor. Alt tip de exercițiu este de reconstrucție. O astfel de secvență pretinde cunoașterea contextului în care apare dialogul: elevii restabilesc dialogul prin reșezarea replicilor decupate, în prealabil, de învățător; activitatea se poate desfășura pe grupe și poate avea ca finalitate nu numai înțelegerea mecanismului dialogului, ci și realizarea unei mai bune înțelegeri a textului.

O condiție primordială pentru realizarea unui dialog eficient este ascultarea reciprocă. Alte reguli ar fi:

- necesitatea menținerii sau schimbării temei dialogului;
- adaptarea permanentă;
- colaborarea comunicativ-interacțională;
- folosirea „structurilor fixe”;
- adaptarea permanentă a mesajului la contextul total;
- asigurarea distanței dintre parteneri în funcție de statutul și rolul lor psihosocial;
- acordul procesului de emisie și receptare cu legea referirii la organizarea contextuală [4, p. 40].

Pentru predarea și învățarea vorbirii dialogate prin modalități reproductive și productive active pot fi recomandate următoarele etape:

- reproducerea unui dialog-model;
- schimbarea sau includerea unor replici;
- alcătuirea unui dialog în baza unor replici sau a unor cuvinte-cheie;
- întrebări și răspunsuri;
- înscenarea dialogului;
- încheierea unui dialog;
- reconstituirea unui dialog în baza unor replici dispersate.

Dialogul este un mijloc de expunere foarte frecvent utilizat în cadrul operelor literare. El are rolul de a reproduce o discuție dintre două sau mai multe personaje. Dialogul este alcătuit dintr-o serie de replici. Replica este intervenția unei persoane în dialog.

Dar familiarizarea cu *dialogul* și înțelegerea, din interior, a dinamicii lui se realizează și prin dramatizare, care nu impune prezența costumelor și decorului, prezența unor simboluri – desenate și purtate de actori ca ecusoane sau repartizate pe „scenă” – fiind suficientă. Ceea ce se impune însă este prezența unor discuții preliminare, orientate spre înțelegerea personajelor și a situației de comunicare ce definește dialogul respectiv. Elevii exersează în cadrul *jocului-dramatizare* actul comunicării sub formă de dialog, care presupune:

- reproducerea replicilor simple din text;
- folosirea replicilor care corespund textului literar;
- comunicarea în grup, prin ascultarea atentă a replicilor emise de colegii de joacă;

- pronunțarea expresivă și corectă a replicilor;
- însoțirea replicilor cu acțiuni ce corespund personajului interpretat.

Cu privire la *distribuirea și interpretarea rolurilor*, se ține cont de: opțiunea elevilor în interpretarea rolurilor; vestimentația necesară pentru rolul respectiv; tonul și pauzele replicilor etc.

Dramatizarea le trezește interesul pentru comunicare și stimulează elevii de a se implica, exprimându-și idei, judecăți de valoare etc. Însă prin exersarea dialogului elevii sunt nevoiți să găsească raporturile dintre diferite puncte de vedere emise în grup, să-și contureze o concepție de ansamblu.

Interviul este un tip de dialog în care subiecții implicați dețin statusuri cunoscute și joacă roluri sociale bine definite. Acest gen de dialog se folosește într-o formă consacrată în domenii ca presa, mass-media etc. În domeniul relațiilor de ajutorare, arta de intervievare implică patru grupe principale de abilități în întrebuintarea a patru tipuri de întrebări: 1. întrebări deschise ; 2. întrebări închise 3. întrebări „ce”; 4. întrebări de intervenție (terapeutice).

La lecție sub formă de interviu este metoda *microfonul magic*, care presupune deplasarea prin clasă și oferirea de întrebări și răspunsuri. *Lectura după imagini* pune un accent sporit pe analiza, descrierea și interpretarea datelor, a acțiunilor înfățișate în imagini. Activitatea dată are rolul de fixare și sistematizare a cunoștințelor elevilor, dobândite la alte activități didactice, fiind un mijloc eficient de a-i determina pe elevi să se exprime prin intermediul imaginilor dintr-un tablou sau dintr-un șir de tablouri. Această activitate are două componente de bază: observarea directă a imaginilor și dezvoltarea capacităților de receptare și de exprimare a mesajelor [2].

Prima componentă a activității se realizează prin perceperea organizată și dirijată de către învățătoare a imaginilor pe baza analizei, sintezei și a generalizării datelor din imagine. Perceperea se realizează prin metoda conversației, pornind de la elementele cunoscute de copii, de la experiența cognitivă. Componenta verbală a activității se realizează concomitent cu perceperea imaginilor: elevii trebuie să analizeze imaginile, să le descrie, să le interpreteze și să le compare, folosind un limbaj propriu.

Cercetările în domeniul dat demonstrează, de asemenea, că învățătorii posedă suficiente cunoștințe de proiectare, desfășurare și evaluare a procesului educațional la lecțiile de limba și literatura română în vederea dezvoltării comunicării orale a elevilor și a valorificării potențialului lor creativ în baza obiectivelor educaționale stabilite. La baza activității umane stă comunicarea verbală, iar însușirea ei, dezvoltarea limbajului au loc în procesul comunicării. Elevul trebuie să posede un limbaj corect din punct de vedere fonetic, lexical și gramatical.

Bibliografie

1. Curriculum național: învățământul primar. Chișinău, 2018.
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Ch., 2018.
3. Norel, M. Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar. București: ART, 2010.
4. Pamfil, A. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pitești: Paralela 45, 2009, 278 p.